

برنام خدا

مدیریت امنیت اطلاعات بر اساس استاندارد ملی ایران

مؤلف:

مهندس محمد مهدی واعظی نژاد

مدیر تولید و ناظر چاپ: حسین رعدهشندی
حروفچینی و صفحه‌آرایی: همتا بیداریان

ویراستار علمی: -
طراحی جلد: همتا بیداریان

مدیریت امنیت اطلاعات بر اساس استانداردهای ملی ایران

مؤلف: مهندس محمد مهدی واعظی نژاد
ناشر: انتشارات وینا
چاپ دوم، ۱۳۹۵
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
قیمت: ۱۳۵,۰۰۰ ریال
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۸۱۶-۰۵-۱

ISBN: 978-964-8816-05-1

حق چاپ برای انتشارات وینا محفوظ است.

نشانی دفتر فروش: خیابان جمالزاده جنوبی، روبه‌روی کوچه رشتچی، پلاک ۱۴۴، واحد ۲

نمابر: ۶۶۵۶۵۳۳۷

تلفن: ۸-۶۶۵۶۵۳۳۶

www.ati-negar.com * info@ati-negar.com

واعظی‌زاده، محمدمهدی، ۱۳۶۶-

مدیریت امنیت اطلاعات بر اساس استانداردهای ملی ایران / مؤلف: محمدمهدی واعظی‌نژاد. - تهران: آتی‌نگر، ۱۳۹۵
۲۲۴ ص: مصور، جدول، نمودار.

ISBN: 978-964-8816-05-1

فیپا.

یادداشت: چاپ دوم -- چاپ قبلی: محمد مهدی واعظی‌نژاد، ۱۳۹۱، (۲۹۷) ص.

موضوع: تکنولوژی اطلاعات -- تدابیر ایمنی -- استانداردها (Information technology -- Security measures -- Standards)
حفاظت داده‌ها (Data protection) استاندارد و استانداردسازی -- ایران (Standardization—Iran)

T۵۸/۵/۲م۴ ۱۳۹۵

رده‌بندی کنگره

۳۰۳/۴۸۳۳

رده‌بندی دیویی

۴۲۸۹۳۰۷

شماره کتابشناسی ملی

به نام خداوندی که به انسان برخاسته از خاک خردبخشید، از روح خود در او دمید و او را خلیفه خویش در زمین

قرار داد و پیامبرانش را با دلایل آشکار فرو فرستاد تا انسان را راه سعادت و هدایت، بر پایه تفکر و تعقل

را، نمون گردانند.

تقدیم بہ ساحت مقدس ولی عصر عجل اللہ تعالیٰ فرجه الشریف

فهرست مطالب

۹	سخنی با خوانندگان
۱۱	پیشگفتار
۱۷	فصل اول: اصطلاحها و تعریفها
۲۷	فصل دوم: اطلاعات
۲۷	۱-۲ امنیت اطلاعات.....
۲۸	۲-۲ چرا امنیت اطلاعات لازم است؟.....
۲۹	۳-۲ چگونه نیازهای امنیت شناسایی می شوند؟.....
۲۹	۴-۲ الزامهای امنیت اطلاعات.....
۳۰	۵-۲ برآورد ریسکهای امنیت اطلاعات.....
۳۰	۶-۲ انتخاب و پیاده سازی کنترل های امنیت اطلاعات.....
۳۱	۷-۲ نقطه آغازین امنیت اطلاعات.....
۳۲	۸-۲ مدیریت.....
۳۲	۹-۲ سامانه مدیریت.....
۳۲	۱۰-۲ سامانه مدیریت امنیت اطلاعات.....
۳۴	۱۱-۲ دیدگاه فرآیندگرا.....
۳۶	۱۲-۲ استانداردهای خانواده سامانه مدیریت امنیت اطلاعات.....
۴۲	۱۳-۲ مزایای پیاده سازی استانداردهای خانواده سامانه مدیریت امنیت اطلاعات.....
۴۳	۱۴-۲ ایجاد سامانه مدیریت امنیت اطلاعات.....
۴۶	۱۵-۲ پیاده سازی و اجرای سامانه مدیریت امنیت اطلاعات.....
۴۷	۱۶-۲ الزامهای مستندسازی.....
۴۹	۱۷-۲ مسئولیت و تعهد مدیریت.....
۵۰	۱۸-۲ مدیریت منابع.....
۵۱	۱۹-۲ پایش سامانه مدیریت امنیت اطلاعات.....

۲۰-۲	بازنگری مدیریت سامانه مدیریت امنیت اطلاعات.....	۵۱
۲۱-۲	بهبود اثربخشی سامانه مدیریت امنیت اطلاعات.....	۵۴
۲۲-۲	ممیزی داخلی سامانه مدیریت امنیت اطلاعات.....	۵۵
۲۳-۲	عوامل مهم موفقیت سامانه مدیریت امنیت اطلاعات.....	۵۶
۲۴-۲	توسعه رهنمودهای مربوط به خود.....	۵۷

فصل سوم: ساختار استاندارد ملی ایران به شماره ۲۷۰۰۲

۱-۳	بندها.....	۵۹
۲-۳	طبقه‌های امنیتی عمده.....	۶۰

فصل چهارم: برآورد و برطرف‌سازی ریسک

۱-۴	برآورد ریسک‌های امنیتی.....	۶۱
۲-۴	برطرف‌سازی ریسک‌های امنیتی.....	۶۲

فصل پنجم: خط‌مشی امنیتی

۱-۵	خط‌مشی امنیتی.....	۶۵
-----	--------------------	----

فصل ششم: سازمان امنیت اطلاعات

۱-۶	سازمان داخلی.....	۶۹
۲-۶	اشخاص بیرونی.....	۷۶

فصل هفتم: مدیریت دارایی

۱-۷	مسئولیت دارایی‌ها.....	۸۳
۲-۷	طبقه‌بندی اطلاعات.....	۸۶

فصل هشتم: امنیت منابع انسانی

۱-۸	پیش از اشتغال.....	۸۹
۲-۸	حین خدمت.....	۹۳
۳-۸	خاتمه استخدام یا تغییر شغل.....	۹۵

فصل نهم: امنیت فیزیکی و محیطی

۹۹

- ۹-۱ نواحی امن ۹۹
۹-۲ امنیت تجهیزات ۱۰۴

فصل دهم: مدیریت ارتباطات و عملکرد

۱۱۱

- ۱۰-۱ روش‌های اجرایی عملیاتی و مسئولیت‌ها ۱۱۱
۱۰-۲ مدیریت تحویل خدمت شخص سوم ۱۱۵
۱۰-۳ طرح ریزی و پذیرش سیستم ۱۱۷
۱۰-۴ حفاظت در برابر کدهای مخرب و سیار ۱۱۹
۱۰-۵ نسخه‌های پشتیبان ۱۲۲
۱۰-۶ مدیریت امنیت شبکه ۱۲۳
۱۰-۷ اداره کردن محیط‌های ذخیره‌سازی ۱۲۵
۱۰-۸ تبادل اطلاعات ۱۲۸
۱۰-۹ خدمات تجارت الکترونیک ۱۳۴
۱۰-۱۰ پایش ۱۳۷

فصل یازدهم: کنترل دسترسی

۱۴۳

- ۱۱-۱ الزام‌های کسب‌وکار برای کنترل دسترسی ۱۴۳
۱۱-۲ مدیریت دسترسی کاربر ۱۴۵
۱۱-۳ مسئولیت‌های کاربر ۱۴۸
۱۱-۴ کنترل دسترسی به شبکه ۱۵۱
۱۱-۵ کنترل دسترسی به سیستم عامل ۱۵۷
۱۱-۶ کنترل دسترسی به برنامه‌های کاربردی و اطلاعات ۱۶۲
۱۱-۷ محاسبه سیار و کار از راه‌دور ۱۶۴

فصل دوازدهم: اکتساب، بهبود، حفظ و نگهداری سیستم‌های اطلاعاتی

۱۶۹

- ۱۲-۱ الزام‌های امنیتی سیستم‌های اطلاعاتی ۱۶۹
۱۲-۲ پردازش صحیح در برنامه‌های کاربردی ۱۷۰
۱۲-۳ کنترل‌های رمزنگاری ۱۷۴
۱۲-۴ امنیت فایل‌های سیستم ۱۷۷
۱۲-۵ امنیت در فرآیندهای بهبود و پشتیبانی ۱۸۱
۱۲-۶ مدیریت آسیب‌پذیری فنی ۱۸۵

فصل سیزدهم: مدیریت رخدادهای امنیتی اطلاعات

۱۸۹

- ۱۳-۱ گزارش‌دهی وقایع و ضعف‌های امنیت اطلاعات..... ۱۸۹
۱۳-۲ مدیریت رخدادها و بهبودهای امنیت اطلاعات..... ۱۹۱

فصل چهاردهم: مدیریت استمرار کسب‌وکار

۱۹۷

- ۱۴-۱ جنبه‌های امنیت اطلاعات مدیریت استمرار کسب‌وکار..... ۱۹۷

فصل پانزدهم: انطباق

۲۰۵

- ۱۵-۱ انطباق با الزام‌های قانونی..... ۲۰۵
۱۵-۲ انطباق با خط‌مشی‌ها و استانداردهای امنیتی..... ۲۱۰
۱۵-۳ ملاحظه‌های ممیزی سیستم‌های اطلاعاتی..... ۲۱۲

پیوست‌ها

۲۱۵

- پیوست الف: اصطلاحات فعلی بیان شرط..... ۲۱۵
پیوست ب: اصول سازمان همکاری و توسعه اقتصادی و استاندارد ملی ایران به شماره ۲۷۰۰۱..... ۲۱۶
پیوست پ: اصطلاحات دسته‌بندی شده..... ۲۱۸

سخنی با خوانندگان

امروزه امنیت اطلاعات، بزرگ‌ترین چالش در عصر فناوری اطلاعات محسوب می‌شود و حفاظت از اطلاعات در مقابل دسترسی غیرمجاز، خرابکاری و افشاء، امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر به شمار می‌رود. از این رو، امنیت دارایی‌های اطلاعاتی، برای تمامی سازمان‌ها امری حیاتی بوده و مستلزم یک مدیریت اثربخش است.

فراهم‌آوری صحت و تمامیت اطلاعات، به‌گونه‌ای که در زمان مناسب، اطلاعات در دسترس افراد مجازی قرار بگیرد که نیازمند آن هستند، عاملی است که منجر به اثربخشی کسب‌وکار می‌شود. به همین منظور، استانداردهای خانواده سیستم مدیریت امنیت اطلاعات، شامل استانداردهای ملی ایران به شماره‌های ۲۷۰۰۰ (فناوری اطلاعات- فنون امنیتی- سیستم‌های مدیریت امنیت اطلاعات- مرور کلی و واژگان)، ۲۷۰۰۱ (فناوری اطلاعات- فنون امنیتی- سیستم‌های مدیریت امنیت اطلاعات - الزامات) و ۲۷۰۰۲ (فناوری اطلاعات- فنون امنیتی- آیین کار مدیریت امنیت اطلاعات) می‌توانند سازمان‌ها را در تحقق این اهداف، یاری کنند.

انتظار می‌رود سازمان‌های ایرانی با طراحی و استقرار سیستم مدیریت امنیت اطلاعات بر اساس این استانداردهای ملی کشورمان و همچنین راهنمایی‌های این کتاب، بتوانند از منافع رویکردی مؤثر در امنیت فناوری اطلاعات، بهره‌مند گشته و امنیتی پایدار را برای مردم عزیز کشورمان فراهم کنند.

پیشگفتار

استاندارد «فناوری اطلاعات- فنون امنیتی- سیستم‌های مدیریت امنیت اطلاعات- مرور کلی و واژگان» که پیش‌نویس آن در کمیسیون‌های مربوط، توسط سازمان فناوری اطلاعات تهیه و تدوین شد، در اجلاس کمیته ملی استاندارد رایانه و فرآوری داده، مورد تصویب قرار گرفت و به استناد بند یک ماده ۳ قانون اصلاح قوانین و مقررات سازمان استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، مصوب بهمن ماه ۱۳۷۱، به عنوان استاندارد ملی ایران منتشر شد.

منبع و مأخذی که برای تهیه این استاندارد ملی مورد استفاده قرار گرفته به شرح زیر است:

ISO/IEC 27000:2009, Information technology- Security techniques- Information security management systems- Overview and vocabulary

استاندارد «فناوری اطلاعات- فنون امنیتی- سیستم‌های مدیریت امنیت اطلاعات - الزامات» نیز که قبلاً پیش‌نویس آن در کمیسیون‌های مربوط، توسط مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران تهیه و تدوین شده بود، در شصت و یکمین اجلاس کمیته ملی استاندارد رایانه و فرآوری داده‌ها مورخ ۱۳۸۷/۱۰/۱۵ مورد تصویب قرار می‌گیرد و به استناد بند یک ماده ۳ قانون فوق، به عنوان استاندارد ملی ایران منتشر می‌شود.

این استاندارد ملی، بر مبنای استاندارد بین‌المللی زیر تدوین شده و معادل آن به زبان فارسی است و ساختار، بندها، ارجاعات، مفاهیم و شماره این استاندارد ملی، هماهنگ با استاندارد بین‌المللی معادل است:

ISO/IEC 27001:2005, 1st Ed.: Information technology- Security techniques- Information security management systems- Requirements

همچنین، استاندارد «فناوری اطلاعات- فنون امنیتی- آیین کار مدیریت امنیت اطلاعات» که پیش‌نویس آن در کمیسیون‌های مربوط، توسط مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران تهیه و تدوین شد، در پنجاه و پنجمین اجلاس کمیته ملی استاندارد رایانه و فرآوری داده‌ها مورخ ۱۳۸۷/۸/۱۲ مورد تصویب قرار گرفته و به استناد بند یک ماده ۳ همین قانون، به عنوان استاندارد ملی ایران می‌شود.

این استاندارد ملی نیز بر مبنای استاندارد بین‌المللی زیر تدوین شده و معادل آن به زبان فارسی است:

ISO/IEC 27002:2005, 2nd ED.: Information technology- Security techniques- Code of practice for information security management

لازم به ذکر است که برای حفظ همگامی و هماهنگی با تحولات و پیشرفت‌های ملی و جهانی در زمینه صنایع، علوم و خدمات، استانداردهای ملی ایران در مواقع لزوم تجدید نظر خواهد شد و هر پیشنهادی که برای اصلاح و تکمیل این استانداردها ارائه شود، هنگام تجدید نظر در کمیسیون فنی مربوط مورد توجه قرار خواهد گرفت. بنابراین، باید همواره از آخرین تجدید نظر استانداردهای ملی استفاده کرد.

نکته مهم: نسخه استاندارد ملی منتشر شده فناوری اطلاعات- فنون امنیتی- سیستم‌های مدیریت امنیت اطلاعات - الزامات (به شماره ۲۷۰۰۱)، ادعا نمی‌کند که شامل تمامی شرایط لازم برای یک قرارداد است. بنابراین، استفاده‌کنندگان، مسئول استفاده صحیح از آن بوده و انطباق با یک استاندارد ملی، به تنهایی، اعطای مصونیت در برابر تعهدات قانونی نیست.

مرور کلی

استاندارد ملی سیستم‌های مدیریت (به شماره ۲۷۰۰۰)، به منظور فراهم آوردن مدلی برای برپایی و بهره‌برداری از سیستم مدیریت تهیه شده است. این مدل دربردارنده مشخصه‌هایی است که متخصصان این حوزه در مورد آن‌ها به عنوان فناوری بین‌المللی روز به اجماع رسیده‌اند. کمیته فرعی ISO/IEC JTC 1 SC 27، شامل گروهی تخصصی است که به تدوین استانداردهای سیستم‌های مدیریت بین‌المللی امنیت اطلاعات می‌پردازد. این استاندارد به عنوان استانداردهای خانواده سیستم مدیریت امنیت اطلاعات شناخته می‌شود.

استاندارد ملی ایران به شماره ۲۷۰۰۱، به منظور فراهم آوردن مدلی برای ایجاد، پیاده‌سازی، اجرا، پایش، بازنگری، نگهداری و بهبود یک سیستم مدیریت امنیت اطلاعات، تهیه شده است. این استاندارد ملی، مرور کلی بر سیستم‌های مدیریت امنیت اطلاعات که موضوع استانداردهای خانواده سیستم مدیریت امنیت اطلاعات را شکل می‌دهند، ارائه و اصطلاحات مرتبط را تعریف کرده و می‌تواند توسط طرف‌های ذینفع درونی و بیرونی، به منظور ارزیابی انطباق، مورد استفاده قرار گیرد.

سازمان‌ها می‌توانند با استفاده از استانداردهای خانواده سیستم مدیریت امنیت اطلاعات، چارچوبی را برای مدیریت امنیت دارایی‌های اطلاعاتی خود تدوین و پیاده‌سازی کنند و برای ارزیابی مستقل

سیستم مدیریت امنیت اطلاعات خود، به منظور حفاظت از اطلاعاتی مانند اطلاعات مالی، مالکیت معنوی، ریز اطلاعات کارکنان یا اطلاعات سپرده شده به آنها توسط مشتریان یا شخص سوم آماده باشند.

توصیه می‌شود پذیرش یک سیستم مدیریت امنیت اطلاعات، یک تصمیم راهبردی برای سازمان باشد. طراحی و پیاده‌سازی سیستم مدیریت امنیت اطلاعات یک سازمان، تحت تأثیر نیازها و اهداف، الزام‌های امنیتی، فرآیندهای به کار گرفته شده و اندازه و ساختار سازمان، قرار دارد. انتظار می‌رود عوامل مذکور و سیستم‌های پشتیبان آنها، به مرور زمان، دچار تغییر شوند. انتظار می‌رود پیاده‌سازی یک سیستم مدیریت امنیت اطلاعات، با نیازهای سازمان متناسب شود. به عنوان مثال، یک وضعیت ساده، نیازمند یک راهکار ساده سیستم مدیریت امنیت اطلاعات است.

یادآوری: در پیوست الف، چگونگی توصیف الزام‌ها و راهنمای استانداردهای خانواده سیستم مدیریت امنیت اطلاعات مشخص شده است.

هدف و دامنه کاربرد

هدف و دامنه کاربرد استاندارد ملی ایران به شماره ۲۷۰۰۰

هدف از تدوین این استاندارد ملی، تعیین این موارد است:

الف- مرور کلی استانداردهای خانواده سیستم مدیریت امنیت اطلاعات؛

ب- مقدمه‌ای بر سیستم‌های مدیریت امنیت اطلاعات؛

پ- توصیف مختصر فرآیند طرح- اجرا- بررسی - اقدام؛

ت- اصطلاحات مختصر و تعریف‌های مورد استفاده در استانداردهای خانواده سیستم مدیریت امنیت اطلاعات؛

این استاندارد ملی در تمامی انواع سازمان‌ها (مانند بنگاه‌های تجاری، دستگاه‌های دولتی و سازمان‌های غیر انتفاعی) کاربردپذیر است.

هدف و دامنه کاربرد استاندارد ملی ایران به شماره ۲۷۰۰۱

هدف از تدوین این استاندارد ملی، مشخص کردن الزامی برای ایجاد، پیاده‌سازی، اجرا، پایش، بازنگری، نگهداری و بهبود یک سیستم مدیریت امنیت اطلاعات مستند شده، با در نظر گرفتن مفهوم

ریسک‌های کلان کسب‌وکار سازمان است. این استاندارد ملی، الزام‌هایی را برای پیاده‌سازی کنترل‌های امنیتی تطابق داده شده با نیازهای سازمان‌های مختلف یا بخش‌های وابسته به آن، مشخص می‌کند. الزام‌های بیان شده در این استاندارد ملی، عمومی بوده و قصد آن است که در کلیه سازمان‌ها، صرف‌نظر از نوع، اندازه و ماهیت، قابل اعمال باشند. کنارگذاری هر یک از الزام‌های مشخص شده در بندهای این استاندارد، هنگامی که یک سازمان ادعای تطابق با این استاندارد ملی را دارد، قابل پذیرش نیست.

کنارگذاری هر یک از کنترل‌هایی که برای برآورده‌سازی معیار پذیرش ریسک لازم هستند، نیازمند توجه و فراهم‌آوری شواهدی است که ریسک‌های مربوطه، توسط افراد پاسخگو، پذیرفته شده باشند. هر جا کنترلی کنار گذاشته شود، ادعای تطابق با این استاندارد ملی پذیرفتنی نیست، مگر آنکه این گونه موارد، توانایی یا مسئولیت سازمان در قبال فراهم‌آوری امنیت اطلاعاتی را که الزام‌های امنیتی مشخص شده به وسیله برآورد ریسک و الزام‌های قانونی یا آیین‌نامه مقتضی برآورده می‌سازد تحت تأثیر قرار ندهد.

به‌طور کلی، سیستم مدیریت امنیت اطلاعات، به منظور حصول اطمینان از گزینش کنترل‌های امنیتی کافی و مناسبی که از اموال اطلاعاتی حفاظت کنند و به طرف‌های ذینفع اطمینان بخشند، طراحی شده است.

این استاندارد ملی، همه انواع سازمان‌ها (به عنوان مثال بنگاه‌های تجاری، مؤسسات دولتی و سازمان‌های غیر انتفاعی) را پوشش می‌دهد.

یادآوری ۱: توصیه می‌شود اشاره به «کسب‌وکار» در این استاندارد ملی، به مفهوم وسیع کلمه، به معنای آن دسته از فعالیت‌هایی که برای مقاصد وجودی سازمان، اصلی به شمار می‌روند، تفسیر شود.

یادآوری ۲: **ISO/IEC 17799** راهنمایی را برای پیاده‌سازی فراهم آورده که می‌تواند در هنگام طراحی کنترل‌ها، مورد استفاده قرار گیرد.

یادآوری ۳: اگر سازمانی، یک سیستم مدیریت فرآیند کسب‌وکار اجرا شده دارد (به عنوان مثال مرتبط با استاندارد ملی ایران ایزو ۹۰۰۱ یا **ISO 14001**)، در بیشتر موارد، برآورده‌سازی الزام‌های این استاندارد ملی، در داخل سیستم مدیریتی موجود، ترجیح دارد.

هدف و دامنه کاربرد استاندارد ملی ایران به شماره ۲۷۰۰۲

هدف از تدوین این استاندارد ملی، برقرار کردن خطوط راهنما و اصول کلی برای راه‌اندازی، پیاده‌سازی، نگهداری و توسعه مدیریت امنیت اطلاعات در یک سازمان است. اهداف بیان شده در این استاندارد ملی، راهنمایی عمومی برای اهداف عرفاً مورد قبول مدیریت امنیت اطلاعات است. اهداف کنترلی و کنترل‌های این استاندارد ملی برای برآورده ساختن الزام‌های شناسایی شده به وسیله ارزیابی ریسک، پیاده‌سازی می‌شوند. این استاندارد ملی ممکن است به عنوان رهنمود پیاده‌سازی برای توسعه استانداردهای امنیت سازمانی، تجارب امنیت اثربخش و کمک به ایجاد اطمینان در فعالیت‌های درون سازمانی به کار رود.

سازگاری با سایر سیستم‌های مدیریتی

استاندارد ملی ایران به شماره ۲۷۰۰۱ با استاندارد ملی ایران ایزو ۹۰۰۱: سال ۱۳۸۰ و ISO 14001:2004 به منظور پشتیبانی از پیاده‌سازی و اجرای یکپارچه و سازگار با استانداردهای مدیریتی مرتبط، تطبیق داده شده است. یک سیستم مدیریتی که به‌گونه‌ای مناسب طراحی شده، می‌تواند الزام‌های تمامی این استانداردها را برآورده سازد.

مراجع الزامی

مدارک الزامی زیر، حاوی مقرراتی هستند که در متن استاندارد ملی ایران به شماره ۲۷۰۰۱ به آن ارجاع شده است و به این ترتیب، جزئی از این استاندارد محسوب شده و استفاده از آن، برای اجرای این استاندارد، الزامی است:

ISO/IEC 17799:2005, Information technology- Security techniques- Code of practice for information security management

در استانداردهای ملی ایران به شماره‌های ۲۷۰۰۰ و ۲۷۰۰۲ مراجع الزامی معرفی نشده است. لازم به ذکر است، در صورتی که به مدرکی با ذکر تاریخ انتشار، ارجاع داده می‌شود، پیشگیرانه‌ها و تجدید نظرهای بعدی آن مورد نظر، نخواهد بود. در مورد مدارکی که بدون ذکر تاریخ انتشار به آن‌ها ارجاع داده شده است، همواره آخرین تجدید نظر و پیشگیرانه‌های بعدی آن‌ها مورد نظر است.

